
Činoherní čtení

Ve Smečkách 26, Praha 1

DUBEN 2009

VLADIMÍR JAVORSKÝ

hraje ve hře Thomase Bernharda Společnost na lovu

Premiéra

Thomas Bernhard SPOLEČNOST NA LOVU

Die Jagdgesellschaft

*Klid to zase napravi
Ne klid nenapraví vůbec nic*

Překlad: **Josef Balvín** / Režie: **Ivo Krobot**

Kostýmy: **Katarína Hollá** / Scéna: **Adam Pitra**

Hudba: **David Smečka**

Hrají: **Chantal Poullain, Vladimír Javorský, Pavel Kikinčuk, Mojmír Maděrič, Dana Černá, Matěj Dadák, Lada Jelínková, Radim Fiala, Josef Hervert.**

Premiéra 8. dubna 2009

*každý v sobě nosí smrtelnou chorobu
a malé velmi často zcela bezvýznamné ba
začasté vůbec nepostřehnutelné zranění
způsobí že tato choroba propukne*

To říká postava Spisovatele ve *Společnosti na lovu*.

Bernhard znepokojuje, provokuje. Stejně jako na jiných místech hry nejde o banální medicínskou definici, zde, smrtelné choroby. Co všechno v sobě nosíme? O čem všem přemýšlíme? Co všechno skrýváme? Jaké, začasté banální, podněty vedou pak k nepředstavitelným reakcím.

Bernhardova dramata se odehrávají častěji bez velkých gest a efektních situací, skrytě, v duši jeho postav, o to mučivěji. Občas však mistrovsky kontrastně použije prostředků až operetních.

I s inscenátory hraje Bernhard svoji provokativní hru. Pouhý text, žádné poznámky, chybějící interpunkce. Pustili jste se do mě, tak vám to neulehčím!

Práce na inscenaci je opravdu nelehká, věřím však, že užitečná a očistující, zkrátka v duchu Činoherního klubu.

Ivo Krobot

Thomas Bernhard
pro mě
Antivirový program
pro jednotlivce
i institucím
Prostředek k vyvolání zvracení
při otravě
smrtelně jedovatá
léčivá bylina
Skřípec
Šmytec

Vladimír Javorský

Spisovatel:

**Okolní svět milostivá paní
má ucho
proti hlavě
a k rozvrácení ducha
je mu dobrý každý prostředek**

Generál:

**Takovými myšlenkami
jaké hlásáte
kazíte nevinné hlavy
a z vysloveně použitelných
děláte naprosto nepoužitelné
Bláznivá společnost
která něco takového trpí**

Forma a jazyk jeho prozaických a divadelních prací jsou nezeměnitelné a okamžitě identifikovatelné. Jeho dramata se vyznačují souhrou tělesné nehybnosti a jazykové artistnosti. Tato divadelní forma klade na interprety maximální nároky. Přitahuje mnohé herce, kteří poté přiznávají, že v Bernhardových virtuózních jazykových partiturách zažili vrcholné umělecké chvíle.

Joachim Hoell: Thomas Bernhard, portrét spisovatele a dramatika

Thomas Bernhard: Obrys jednoho života

/úryvek z autobiografie/

(...) Po dědečkovi jsem zdědil celoživotní zvyk, že jsem brzy vstával, téměř vždy před pátou hodinou ranní. Rituál se opakuje za všech ročních období se stejnou disciplinovaností navzdory neúnavným náporům lenosti a vytrvalému vědomí, že ať člověk udělá cokoli, je to zbytečné. Izolace je mi po dlouhé časové úseky totální izolací těla i ducha, jediné když se naprosto a bez výhrad podrobím svým potřebám, dovedu to se sebou snést. Doby absolutní reprodukce vystřídá opak, vydán napospas všemožným výkyvům své přirozenosti a univerza, ať už se tím myslí cokoli, mohu se udržet jen díky přesně stanovenému dennímu režimu. Jen díky tomu, že jsem schopen se postavít sám proti sobě, dovedu být. Když píšu, nečtu, když čtu, nepíšu, dlouho nic nepíšu ani nečtu, obojí se mi protíví stejným způsobem. Na dlouhou dobu se mi psaní i čtení zprotiví, jsem odsouzen k nečinnosti, to znamená mučivému promýšlení své nejosobnější katastrofy jako kuriozity a jako potvrzení všeho, čím dnes jsem a co se ze mě časem stalo v podmínkách, které jsou pro mě právě tak běžné jako nepříroze- né a umělé, ba dokonce perverzní. Záludnosti, o něž klopytám a pro něž si zoufám a které mě každý den dohánějí k šilenství, přestávají působit, jakmile si je vysvětlím, stejně jako se mě nic nedotýká, ani mě nic neubíjí, když si to vysvětlím. Vysvětlit existenci, nejen ji prohlédnout, každý den ji stále znovu vysvětlovat, to je jediná možnost, jak se s ní vyrovnat. Dřív jsem tuto možnost neměl, na to, abych zasahoval do každodenní smrtelné hry o existenci, na to jsem neměl dost rozumu ani síly, dnes se ten mechanismus dává do chodu sám od sebe. Každý den se všechno znovu uspořádává, v hlavě se jasní, věci se každý den staví na své místo. Co je nepotřebné, je zavrženo a *vypuzeno* z hlavy. Bezohlednost je také znakem věku. Aby člověk odolal módám, je jedinou záchrannou izolace a neomylnost ducha. Kolik duchovních mód už kolem mě prošlo. Sprostí zhodnocovači zbytků jsou stále u lizu. Ale ty, co zaplavují svým výprodejním zbožím, poznáš snadno, časem poskvrní sami sebe. Ten, kdo chce přežít, si musí někde stranou najít vhodný kout pro to, co vydobyl. Vzduch je tu řídký, ale už jsem si na to zvykl. Buď-anebo jsou již dlouho v rovnováze. Čeho si cenit víc, fráze nebo toho, co je elementární? A tak zůstáváme u *nesmyslu*. Všemmu jsem naslouchal a ničím jsem se neřídil. Ještě i dnes experimentuji a nevěděť, jak to dopadne, je pro samotáře, jímž jsem, prostě fascinující. Už dlouho jsem se neptal na smysl slov, jimiž se všechno stává ještě nesrozumitelnější. Život o sobě, existence o sobě, všechno spolu souvisí. Když si někdo jako já uvědomí minulost, všechno se postupně vyřeší samo od sebe. Až do konce života máme co dělat s lidmi, kteří o nás nic nevědí, ale při tom stále tvrdí, že o nás vědí všechno, naši nejbližší příbuzní a přátelé o nás nic nevědí, vždyť i my o tom víme jen málo. Celý život usilujeme o to, abychom se poznali a jdeme přitom na hranici svých duševních možností, a pak to vzdáme. Naše snahy končí v naprostém nevědomí a fatální, vražedné skleslosti. Co si netroufáme tvrdit my, protože jsme skutečně nekompetentní, troufají si

nám předhazovat jiní a záměrně nebo nezáměrně přehlížejí všechno, co je na nás a v nás dobrého. Ostatní nás odmršťují a my se stále každý den stále znovu dáváme dohromady, vzpomínáme, usebíráme. S postupujícím věkem sami pronášíme stále tvrdší soudy a naopak si musíme nechávat líbit soudy dvojnásob tvrdé. Nekompetentnost panuje ve všech vztazích a časem zcela přirozeně vyvolává lhovost. Po tolikáté křivdě a ukřivdnosti už nám skoro nelze ukřivdit, vnímáme křivdy, ale už nejsme tak precitlivělí jako dřív. Dáváme tvrdší rány a tvrdší rány také sklízíme. Život mluví úspornější, ničivější řečí, kterou dnes mluvíme i my, nejsme už tak sentimentální, že bychom ještě měli naději. Beznaděj nám přinesla jasno o lidech, věcech, poměrech, minulosti, budoucnosti a tak dále. Dosáhli jsme věku, v němž jsme sami důkazem všeho, co se nám v životě přihodilo. Pokud jde o mě, mám trojí zkušenost, zkušenost svého dědečka, zkušenost všech ostatních, pro mě méně důležitých lidí, a zkušenost vlastní. Ty mi nedovolily sklouznout k podružnostem. Nemohu popřít, že jsem vždycky vedl dvojitý život, jeden, který směřuje k pravdě a který bych mohl právem nazvat skutečností, a druhý jen hraný, z nich časem vzešel způsob existence, který mě drží nad vodou a v němž střídavě dominuje jeden nebo druhý způsob života, ve skutečnosti však žiju oba životy najednou. Dodnes. Kdybych to, co dnes představuje mou existenci, neprožil, asi bych si to vymyslel a došel ke stejnému výsledku. Každý den a v každém okamžiku můj život určovaly obtíže. Nemoci a nakonec, mnohem později, i smrtelné nemoci mě vrátily z výšin na zem jistoty a lhovosti. Jsem si dnes celkem jistý, i když vím, že všechno je značně nejisté, že nemám nic v ruce, že všechno je jen fascinace, i když trvalá a nepřetržitá, čili existence, která mi zbyla, a je mi dnes téměř všechno naprosto lhovost, v tom smyslu jsem také vyhrál poslední partii jinak prohrané hry. Dědečkovy iluze jsem neměl, stejným omylům jsem nepodleh. Svět není tak důležitý, jak věřil, a věci v něm nemají takovou hodnotu, před níž měl celý život takový respekt, a velké věty a velká slova jsem vždycky bral taková, jaká jsou: nepatřičnost, na kterou netřeba dbát. (...)

(přeložili Marek Nekula a Vratislav Slezák, *Nakladatelství Mladá fronta, 1997*)

Nominace na Cenu Alfréda Radoka za rok 2008

Nadační fond Ceny Alfréda Radoka, časopis Svět a divadlo a agentura Aura-pont vyhlásily nominace na Cenu Alfréda Radoka. O kandidátech na ocenění za nejlepší herecký výkon, scénografii, hudbu, původní českou hru, inscenaci a divadlo roku rozhoduje letos šedesát šest divadelních kritiků a publicistů. Ceny budou předány v podvečer **14. března** v Divadle Kolowrat. 20. března vysílá záznam slavnostního předání Česká televize.

Za mužský herecký výkon byl nominován JAROMÍR DULAVA za roli Předsedy ve hře Milana Kundery Ptákovina.

V kategorii Divadlo roku 2008 získaly nominaci ČINOHERNÍ KLUB, Divadlo bratří Formanů a Divadlo v Dlouhé.

V loňském roce uvedl Činoherní klub dvě premiéry: hru Milana Kundery **PTÁKOVINA** režíroval Ladislav Smoček (premiéra 19. září) a režisér Ondřej Sokol nastudoval komedii Yasminy Rezy **BŮH MASAČU** (premiéra 16. prosince).

Kreace, představující zručného nadřízeného, je nejenom přesnou psychopatologickou studií, ale ukazuje na podloží touhy po moci, která jediná může potvrdit sebevědomí vyšinitého jedince. Obludnost tohoto typu není bohužel vázána na historicky přechodný stav konkrétní společnosti.

Z rubriky Divadelních novin „Osobnost měsíce“, DN 14. 10. 2008

Svolil-li Milan Kundera k tomu, aby se Ptákovina vrátila na české jeviště kromě jiného i proto, že Smoček je podle něho „jedním z těch mizejících divadelníků, kteří ještě berou vážně dramatický text“, pak se to touto inscenací potvrdilo. Text dramatický v nejvlastnějším smyslu toho slova hereckým jednáním v ní prokázal svou schopnost a možnost svobodně stvořit obraz lidského světa.

Jan Císař, Lidové noviny 23. 9. 2008

Režisér Sokol s gurmánským požitkem stupňuje napětí neodvratného konfliktu. Komično, trapnost, situační paradox, s tím vším si v Činoherním klubu umějí poradit a třesnuté namíchat jako málokde.

Richard Erml, Mf Dnes 7. 1. 2009

Doušky

■ Rozhlasové jeviště Českého rozhlasu 3 – stanice Vltava vysílá 14. března hru M. Uhdeho *Jitřenka naší slávy* s **Věrou Galatíkovou** v roli Boženy Němcové, 21. března Cervantesovu komedii *Divadlo zázraků* v hlavní roli s **Pavlem Kikinčukem**, 31. března hru Marka Horoščáka *Trakl* v titulní roli s **Jaroslavem Pleslem**.

■ „Server nejen o divadle“ www.scena.cz slaví 10. narozeniny.

■ Kíno Ponrepo promítá filmy podle románů a povídek **Milana Kundery**: 20. 3. *Žert*, 23. 3. *Nikdo se nebude smát*, 25. 3. *Já, truchlivý bůh*.

■ Časopis Svět a divadlo vydal knižně sbírku esejů **Milana Lukeše** **DIVNÉ DIVADLO NAŠEHO VĚKU**.

„(...) Byl to tehdy, 26. ledna 1907, když se Hrdina západu dával poprvé, skandál, div nové Abbey Theatre nespadlo, a policie musela být povolána ku pomoci, aby obnovila pořádek. Prý nešlo o nic menšího než o průkaznou urážku irského národního charakteru. Jako by se ti lidé v publiku styděli i za to, co jim a jejich přirozené kulturní tradici je vlastní a v čem je jejich síla i zdroj velikosti a půvabu irské literatury obecně a dramatické literatury zvláště: totiž za tak rozvinuté fabulační sklonky, že rozmyšlejí hranice mezi fikcí a realitou. Sklon je slabý výraz, jde o vylouženou rozkoš z fabulace, *Lust zu fabulieren*, jak říkají Němci, která je v Irsku tak rozprostraněna jako snad nikde na světě. A kvete nejenom v románu, ale i v dramatu, dokonce zejména v něm, projevujíc se někde v bytelné fabuli a jinde ve volném a zcela nepokrytém vyprávění, ve vložených příbězích, příhodách a anekdotách. Však právě divadlo je médiem, v němž fikce a realita se nejpřirozeněji překračují a překřičují... A pokud jde o drama vůbec: teorie, že vzniklo z potřeby aspoň občas živě předvést vyprávěné, není vůbec k zahození.

Tím pravým a původním médiem a pařeništěm fabulace je v Irsku hospoda, takže není vůbec náhodou, že hospoda je taky klasický *locus* irské dramatiky, od Johna Millingtona Synge až po Conora McPhersona. To nám může znít povědomě i libě: také v Čechách a v Praze obzvlášť je hospoda místem fabulačního obžerství, a co světově nejproslulejšího a nejoriginálnějšího po literární stránce z Čech a z Prahy vzešlo, totiž dílo Haškovo a Hrabalovo, vzešlo z hospody, z těch hospodských a pivních řečí. Z tohoto místa by bývali mohli oba, Hašek i Hrabal, podepsat slavný Syngeův výrok, že nikdy nepsal nic, co by dřív na vlastní uši od obyčejných lidí neslyšel, a že tudíž veškeré umění je vlastně *spolupráce*: beztak ani Synge nechodil v Irsku po chalupách, ale po hospodách. Jeho dílo i dílo jeho irských nástupců, jakož i dílo Haškovo a Hrabalovo, má tak výraznou a nezaměnitelnou *lokální barvu*, že ji poznáte na první *poslech* (vynucují si, abyste je aspoň v duchu poslouchali, jakože jsou to díla *zapsaná* spíše než *napsaná*, v kupodivu stále ještě živé vyprávěčské orální tradici) mezi stovkami jiných, zaměnitelných a bezbarvých. Už Synge zdůrazňoval a zakládal si na tom, že správná hra má mít svou vůni, jako ořech nebo jablko. Čas ovšem udělal z toho přirovnání poetický eufemismus: u moderních Irů to taky pěkně smrdí, podobně jako u Haška nebo u Hrabala, z plotny a z trouby a z výlevky, zkrátka jako v putyce, a ani se neptejte čím vším.(...)“

úryvek z eseje *Irská zabijačka*

Jiří Hrzán by se 30. března dožil sedmdesáti let.

„Poslední velkou Hrzánovou divadelní kreací byla titulní postava v inscenaci Voltairova *Candida*, která už reagovala na to, co se stalo v srpnu 1968. I kořeny této postavy vedou k prastarému typu prostáčka. Její divadelní verze počítala s Hrzánovým klaunstvím, podepřeným mimořádnými pohybovými schopnostmi. Utržené kopance a surové zásahy osudu názorně demontovaly optimistickou filosofii, které jeho hrdina tak nadšeně uvěřil. Ať ho však nástrahy, které mu život uchystal, jakkoli překvapovaly, zvládal je s klaunskou artističností a s postojem hodným stoika, jako by byl opravdu nezničitelný. Ironie jeho závěrečné věty, že nezbývá než dál obdělávat svou zahrádku, ukázala se ale i pro jeho představitele osobně příliš krutá.“

Voltaire: *Candide*

Jaroslav Vostrý: *O hercích a herectví*

Josef Somr oslaví 15. dubna 75. narozeniny.

„Od prvního setkání se Somrem muselo být každému jasné, že je to rozený herec, který dovede puzení k hraní a herectví objevovat také ve svých postavách: měl ho v sobě jak Lexa, tak Goldberg a Porfirij. Obraz degenerace (velkého!) herectví vytvořil v roli starého Týrona ze Smočkovy inscenace O'Neillovy *Cesty dlouhého dne do noci*; i v ní se z herectví klubala jeho šaškovská podstata, kterou uměl předvést z obojí její strany už rok předtím v Macháčkově inscenaci Andrejevovy hry *Ten, který dostává políčky*. Ze všech jmenovaných Somrových kreací bylo zřejmé, že jde o někoho, pro koho je jeho puzení hrát totožné s nutkáním něco vytvořit; patří

k těm hercům, kteří své herectví uplatňují jen na jevišti či před kamerou a pro které jsou všechny herecké převleky a masky o to přirozenější potřebou, oč citlivější duše se pod nimi tají.“

Jaroslav Vostrý:
O hercích a herectví

E. O'Neill: *Cesta dlouhého dne do noci*

inoherní klub uvádí:

Přehlídka amatérských divadelních souborů v roce 2009 se uskutečňuje za finanční podpory Ministerstva kultury ČR

Divadelní klub Jirásek Česká Lípa František Zborník PENSION

Komorní komedie pro dvě dámy, dva pány a dva bicykly.

Neděle 19. dubna 2009

Režie: **František Zborník** / Hrají: **Vladimíra Zborníková, Karel Bělohuby, Tereza Lačná, Miki Vík.**

Na počátku to vypadá, že jde o běžný trojúhelník – jedna žena mezi dvěma muži, kteří se sejdou po letech v penziónu Eden. Jenže dost brzo pochopíme, že ten penzión Eden je věčnost, že ti muži jsou po smrti a že ty dvě ženy – matka s dcerou – patří sice do řádu vzpomínek, ale že jsou cosi více; v průběhu hry stále více vystupují do popředí jisté rysy, které nabízejí to, co se dá nazvat archetypem ženství a tak postupně dospíváme k tomu, že ti muži jsou zřejmě archetypem mužství. A že se to odehrává v tom posmrtném světě, abychom se odpoutali od konkrétní pozemskosti a vpluli do vod transcendentální metafyziky, v nichž fungují především symboly, které už nepoukazují k nějakému určitému, konkrétnímu jevu, ale ke světu fikce a imaginace.

Jan Císař, Zpravodaj Divadelní Třebíč 2008

Divadlo bez střechy Vyškov Jean Cocteau DVOJHLAVÝ OREL

Jedné noci se v záři blesků objeví v okně královského hradu vrah-anarchista. Jeho plán zabít královnu selže. Královna ho policii nevydává, stanoví však ďábelskou třídenní lhůtu. V té buď zabije on ji nebo ona nechá zabít jeho.

Neděle 26. dubna 2009

Překlad: **František Hrubín** / Režie: **Radoslav Mesarč** / Hrají: **Adriana Roučková, Tomáš Béza, Petra Šarhanová nebo Iveta Adámková, Lukáš Tvrdoch, Alois Kummer, David Růžička, Olga Pítelová.**

Divadlo bez střechy Vyškov je volným sdružením přátel divadla, které funguje pod záštitou O. S. Thalia Vyškov a Městského kulturního střediska ve Vyškově.

Je to až podivuhodně, jak je všechno do poslední částečky umístěno do prostoru, jak je každá akce herce od hlasu až po gesta a mimiku důsledně komponovaná, jak funguje celkově umístění a celkový pohyb herců – tedy mizanscéna – v přesnosti a promyšlenosti, za níž je vždycky cítit vůle režiséra, jenž toto chce a takto tvoří styl inscenace i její sdělení.

Jan Císař, Zpravodaj Divadelní Třebíč 2008

V jaké hře se říká?

Hádanka č. 1/VI Budete-li znát odpovědi na tři hádanky, které vyjdou v ČČ, můžete je poslat na adresu info@cinoherniklub.cz. Vylosovaný výherce získá dvě vstupenky na představení v ČK. Čtení najdete na www.cinoherniklub.cz/cteni.php.

Poskytovatel čtyřletého grantu na provoz:
Hlavní město Praha

Partneři Činoherního klubu

www.radiohortus.cz

Redakce Činoherního čtení: Roman Císař, Petra Honsová, Radvan Pácl.
Foto: Pavel Kolský, Martin Poš, Andrej Reiser, Pavel Nesvadba, Miloň Novotný,
Miroslav Pokorný. Autorka hádanky: Isabel Inés Fárová-Příbliková.
Grafická úprava: Kateřina Skalníková.

Galerie Smečky Vás zve na výstavu

Pavla Aubrechtová, Vladimír Gebauer- spolu, a každý jinak

od 4. 3. do 18. 4. 2009 / úterý – sobota, 11.00 – 18.30 hodin

Společná výstava dvou umělců, kteří jsou zároveň životními partnery. V místě, kde žijí, jsou blíže přírodě než ve velkém městě; oba na prostředí reagují, byť každý po svém, a při všech odlišnostech tvorby se vzájemně doplňují.

Vstup zdarma pro držitele ZTP, ZTP/P, důchodce, děti, studenty SŠ, VŠ a pro všechny držitele Zákaznické karty Pražské plynárenská, a. s.

Ve Smečkách 24, 110 00 Praha 1 (vedle Činoherního klubu)

e-mail: galerie.smecky@ppas.cz, tel.: +420 222 210 268, tel./fax: +420 222 210 272

